

УДК 656.61:929 Вукотић С. М.

Прилози за биографију Стевана Михаиловог Вукотића – првог Јужног Словена који је опловио свијет

Небојша РАШО

Апстракт:

Поморци из Боке Которске били су познати и цијењени по вјештини на мору, било као трговци или ратници. Ипак највећи подвиг за једног поморца у доба бродова на једра био је сигурно опловити свијет. Први Бокел који је то урадио био је Стеван Михаилов Вукотић из Грбља на броду „Предпријатије“ под руском заставом. Рад доноси неколико докумената из архива Руског државног архива ратне флоте (Российский государственный архив Военно-Морского Флота) који ће употпунити биографију овог знаменитог Бокелја.

Кључне ријечи: • Стеван Вукотић • Ото Коцебу
• Предпријатије • пловидба око
свијета • руска ратна морнарица.

БОКА

ЗБОРНИК РАДОВА
ИЗ НАУКЕ, КУЛТУРЕ И УМЈЕТНОСТИ

A COLLECTION OF WORKS IN SCIENCE,
CULTURE AND ART

Прилози за биографију Стевана Михаиловог Вукотића - првог Јужног Словена који је опловио свијет

Небојша РАШО

Поморци из Боке Которске били су познати и цијењени по вјештини на мору, било као трговци или ратници. Ипак највећи подвиг за једног поморца у доба бродова на једра био је сигурно опловити свијет. Први Бокелј који је то урадио био је Стеван Михаилов Вукотић из Грбља на броду „Предпријатије“ под руском заставом. Рад доноси неколико докумената из архива Руског државног архива ратне флоте (Российский государственный архив Военно-Морского Флота) који ће употпунити биографију овог знаменитог Бокелја. Недавно је изашла из штампе књига Предрага Кузмановског о капетану Стевану Вукотићу¹ која је детаљно описала путовање на броду „Предпријатије“ око свијета.

Вукотићи су из Грбља, села Братешића. По Сави Накићеновићу доселили су се у XV вијеку из Горњег Загарача². У литерату-

1 Предраг Кузмановски, *Капетан Стеван Вукотић – први Јужни Словен, Србин и Бокелј који је опловио свијет, Поводом 200-годишњице од почетка путовања*, БИБЛИО БОКА, Херцег Нови 2023.

2 Сава Накићеновић, *Бока, ЦИД, Подгорица 1999, 393.*

ри се често помињу и као Вучетићи. За вријеме експедиције руске флоте у Јадрану 1806–1807. руски заповједник Дмитриј Николајевић Сењавин увидио је стратегијски значај острва Корчуле. Преко архимандрита Стефана Вукотића обезбиједио је учешће Бокела и Црногораца у нападу на Корчулу. Хиљаду и деветнаест Руса, Црногораца и Бокела укрцало се на бродове 8. децембра 1806. и након борби заузеле су Корчулу 10. децембра. Међу Бокелима најбројнији су били Грбљани, а учесници овог похода били су Михаило и Јово (Вучетич).³ Јован Вукотић са два синовца одселио се касније у Русију.

Стеван Михаилов Вукотић (Степан Михайлович Вукотич или Вукотич 3-и), судећи по отачаству Михайлович, је син Михаила Вукотића учесника заузимања Корчуле 1807. године. У руским документима Стеван Вукотич се помиње и као Вукотич трећи.⁴

Стеван Вукотић син Михаила (Лукина) рођен је 1800. године. Након ратова са Наполеоном многи Бокели одлазе у Русију и плове под руском заставом. Већ 1815. у Трст упловљавају бродови под руском заставом којима заповиједају Бокели: Симеон Сабљичић, Андрија Сабљичић, Томо Милиновић, Василије Војводић⁵ и други док се наредних година тај број повећава. Већина се одлучила да плови у трговачкој морнарици док су се Вукотићи, углавном, определијели за ратну морнарицу. У руској ратној морнарици највише су се истакли Стеванов брат Иван Михаилов Вукотић и Петар Марков Вукотић.

Стеван је као кадет 1816. ступио у Поморски корпус. У чин гардермарина унапријеђен је 1820, а 1823. у чин мичмана.⁶ Мичман је био најнижи официрски чин који још није могао заповиједати бродом. Као официр укрцан је на слуп⁷ „**Предпријатие**“ са којим је опловио око свијета.

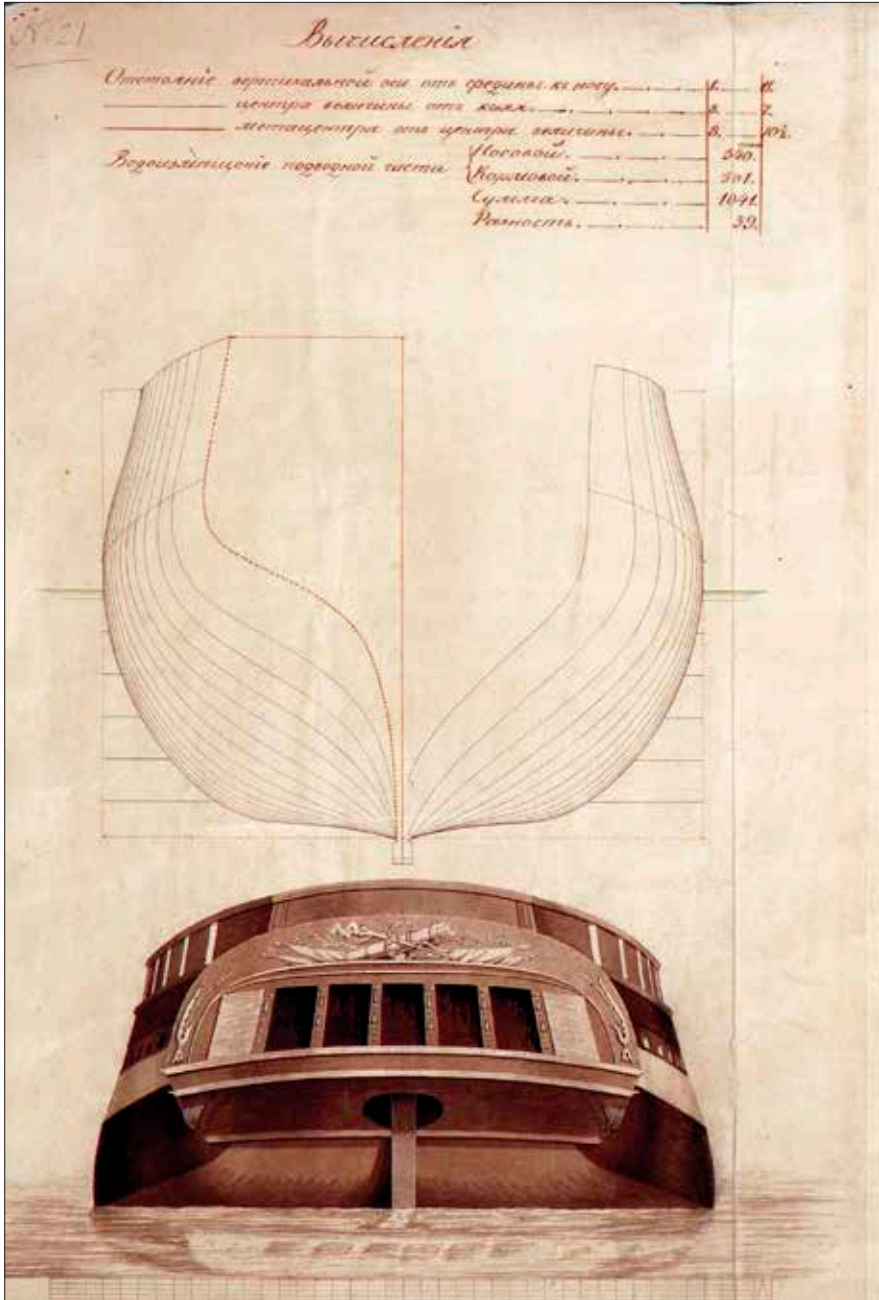
3 АСПБФИИР РАН. (Архив Санкт-Петербуршког филиала Института историје Русије Росијске Академије Наук) Ф 115. Д. 360. Л. 63–67.

4 РГАВМФ (Росијски државни архив Војне-Морског Флота), фонд 432, Опись 1, Ед. Хр. 2398/20.

5 Portata de bastimenti arrivati nel Porto-franco di Trieste Dal di primo Gennajo, sino a tutto Dicembre 1815, Dalla Imo. Reg. privilegiata Tipografia governiale.

6 Predrag V. Kovačević, *Istorija bokeljskog pomorstva (II-izdanje)*, Institut za pomorstvo – Kotor, Kotor 1984, 142.

7 Енглески „sloop“, руски „шлюп“, једрењак са три јарбола и са једном палубом.

Сл. 1 | Нацрт брода „Предпријатије“, РГАВМФ фонд 327, Опис 1, Ед. Хр. 2918

„Предпријатије“ је био наоружан са 24 топа калибра 24 фунте.⁸ Из нацрта брода видимо неколико података:

- дужина између перпендикулара: 130 стопа;
- ширина: 34 стопе;
- вертикални простор у потпалубљу: 17 стопа;
- газ при пуном терету прамац (форштевен): 15 стопа;
- газ при пуном терету крма (ахтерштевен): 16 стопа;
- депласман 1041 тона (прамчани 540, крмени 501).

Посаду је сачињавало 118 људи. Изграђен је у Охтенском бродоградилишту новембра 1822. године а команду над њим преузео је капетан лајтнант Ото Коцебу у јануару 1823. Брод је спуштен у воду 22. маја 1823. и на њему се тада налазио мичман Стеван Вукотић.⁹

Заповједник брода био је капетан лајтнант Отто Евстафјевич Коцебу. Родио се у Ревелу 19. (30) децембра 1788. Први пут је опловио свијет на броду Ивана Крузенштерна у Првој руској поморској експедицији око свијета (1803–1806). По препоруци Крузенштерна постављен је, тада у чину капетан лајтнанта, за заповједника брика „Рјурик“ у научној експедицији око свијета (1815–1818).¹⁰ Трећи пут је опловио свијет 1823–1826. Услијед болести повукао се из службе 1830. у чину капетана I ранга. Умро је у Ревелу 1846.

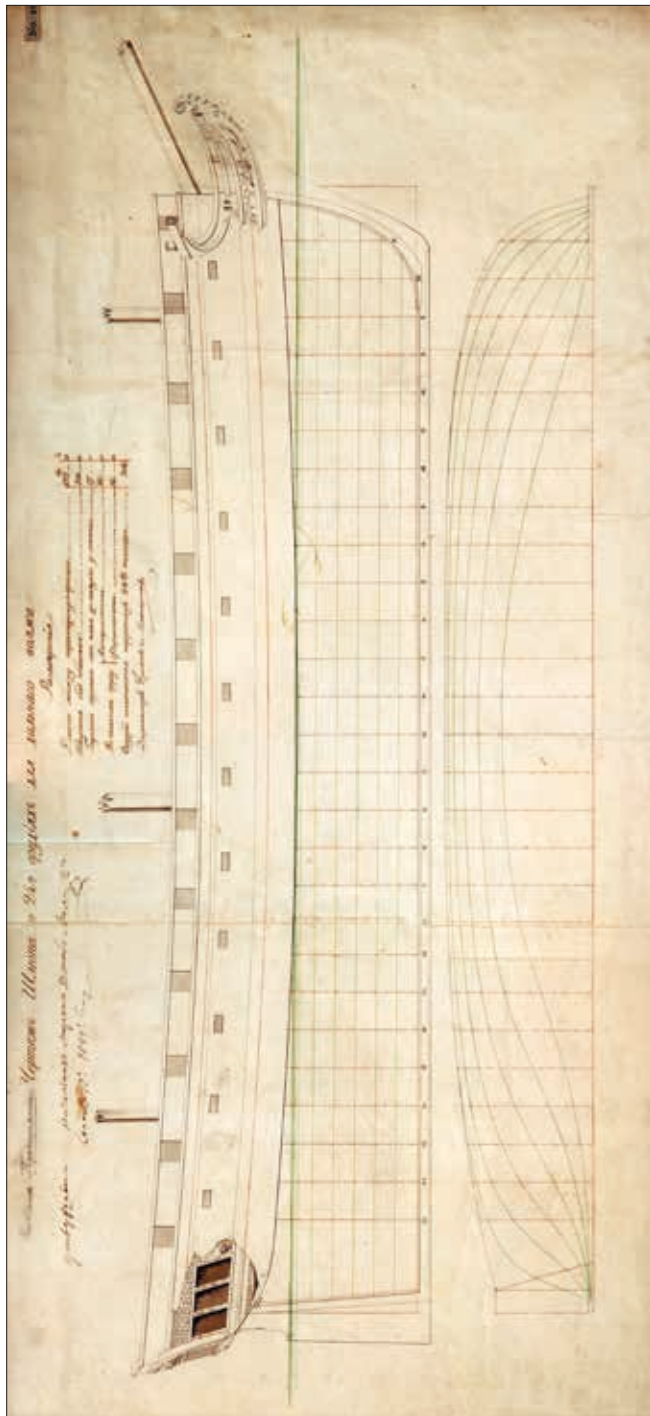
Једном годишње морским путем превозио се потребни материјал и залихе у Петропавловску луку на Камчатки и тај брод је крстарио у колонијама Руско-америчке компаније. Задатак да обави ову мисију добио је капетан брода „Предпријатије“ Ото Коцебу. Експедиција је имала и истраживачки и научни карактер, мада не у оном обиму када је првобитно планирана експедиција са два брода. То видимо по саставу посаде у којој су били и доктор, ботаничар, зоолог и ентомолог.

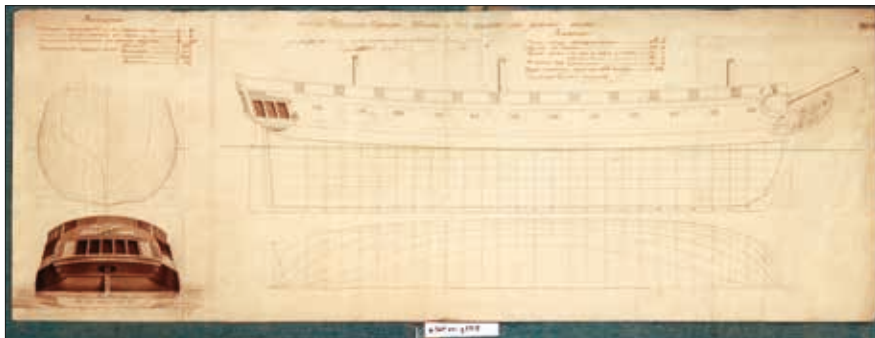
8 Калибар се изражавао масом пројектила.

9 Путешествіе вокругъ свѣта совершенно по повелѣнію Государя Императора Александра Перваго, на военномъ шлюпѣ Предпріятіи, въ 1823, 24, 25 и 26 годахъ, подъ началствомъ Флота Капитанъ – Лейтенанта Котцебу, Санктпетербургъ, 1828, 3.

10 А. Шешин, *Плавания Отто Коцебу, Морской флот, Soviet Shipping Journal*, 12–88, 52. (989 у пдф-у)

Сл. 2 |
Нацрт брода
„Предпријатије“,
РГАВМФ фонд 327,
Опис 1, Ед. Хр. 2918

Сл. 3 | Нацрт брода „Предпријатије“, РГАВМФ фонд 327, Опис 1, Ед. Хр. 2918

„Предпријатије“ је 9. јуна испловио из Петрограда за Кронштат. Четрнаестог јула луку је посетио руски император Александар Павлович и прво је обишао слуп „Предпријатије“. Нашавши све у најбољем реду изјавио је капетану и свим официри-ма благовољеније. У 3 часа поподне 28. јула 1823. „Предпријатије“ је дигао сидро, раширио једра и кренуо у своју мисију. Након три године, 10. јула 1826. у три часа поподне вратили су се у Крондштат. Тако је експедиција у чијем саставу је био и Стеван Михаилов Вукотић завршила пут око свијета.

Државни адмиралски колегијум је 20. јула 1826. по указу Његовог царског величанства од 15. јула наградио службенике и офицере на броду „Предпријатије“ који су опловили око свијета. Мичман Стеван Вукотић трећи награђен је орденом Св. Ане 3. степена. Капетан Ото Коцебу награђен је чином Капетана 2. ранга и орденом Св. Ане 2. степена.¹¹ Наређење је потписао начелник поморског штаба Антон Васиљевич фон Мулер. Такође Адмиралски колегијум наградио је 22. фебруара 1827. учеснике експедиције са укупном сумом од 6256 рубљи и 51 копејке. Стеван Вукотић награђен је са 284 рубље и 38 1/3 копејки.¹² Овај документ је значајан јер поред имена официра доноси и имена морнара који су учествовали у експедицији. На указу о награди налазе се следећа имена и чиновни (чиновни су из наведеног указа):

11 РГАВМФ, фонд 131, Опись 1, Ед. Хр. 902/3–4.

12 РГАВМФ, фонд 283, Опись 1, Ед. Хр. 227/5–9.

Капетан 2. ранга Ото Коцебу

Капетан лајтнант Николај Римски Корсаков

Капетан 2. ранга Тимофеј Кордјуков

Лајтнант Пјотр Барашевич

Лајтнант Николај Перејфер

Лајтнант Јегор Јекимов

Мичмани: Александр Молер, Владимир Головкин, Граф Логин Хејден, Павел Чекин, Стеван Вукотич, Павел Молер, Пјотр Миравев

Доктор: Федор Ешолц

Доктор: Генрих Зивалд

Боцман: Пјотр Орјехов

Боцманмат: Мојсеј Осташев

Квартермејстери: Васиљ Пукашев, Трофим Жвакин, Мијај Андрјесов, Самојл Здјеков, Андреј Журавлев

Флејшчик: Павел Салтаков

Барабанщик: Јемељан Шимов

Морнар 1. стати: Јаков Степанов, Јаков Травников, Иван Старцов, Мијаел Лангаин, Увар Гребеншчиков

Морнари: Иван Зеленин, Кузма Логинов, Иван Чертов, Сајфтет Рахметев, Васиљ Курњавин, Иван Пардок, Андреј Зиновев, Пјотр Белаков. Степан Рудаков, Иван Величутин, Кирил Јегоров, Степан Скачков, Јефим Савелев, Јемељан Чернов, Михаил Лукин, Фјодор Лошунов, Дмитриј Зеленин, Максим Архипов, Влас Самароков, Васиљ Парфентев, Антип Харитонов, Алексеј Данилов, Афанасиј Нефедов, Кузма Миконов, Анофрије Иљин, Федор Мојсијев, Осип Попов, Васиљ Јаковлев, Артемије Бјељајев, Кондрат Николаев, Марк Северјуков, Николај Иевјаев, Иван Карпов, Иван Кантаев, Иван Харјуков, Андреј Гаврилов, Јефрем Титов, Јозеф Јурев, Михаил Бојашаков, Константин Јестифјев, Федор Маљев, Шајо Фокин, Андје Ананин, Архип Иванов, Тимофеј Понизовцов, Петр Марицин, Матвеј Николаев, Степан Калистратов, Јон Проворов, Фјодор Степанов, Иван Михайлов, Григориј Соколов, Семен Питеров, Васиљ

3

На подлинномъ сообщенномъ Ею Императорскаго
Величества рукою писаномъ такъ:
Во имя по сему
Екатерина островъ 15 Июня 1826

Второ: Начальникъ Морскаго Штаба Морской 2ой
Списокъ

Оригиналы находящияся на Шмидта предпріятіи
въ вѣдѣніи во прудъ съѣта. —

№ Котора во Фронтисъ	№ въ спискѣ	Имя	№8 Кавалеръ награжденъ удѣленностью
		Командиръ Шмидта Капитанъ лейтенантъ	
1802.	1819.	Копицебу Гвардейскаго Инженера кава- леръ ордена Св. Владиміра 4 степени. 2 ^{ой}	Синоимъ Капитана 2 ^{ой} ранга и ордена Св. Анны 2 степени
		Капитанъ лейтенантъ	Синоимъ Капитана 2 ^{ой} ранга и ордена Св. Владиміра 4 ст.
206.	224.	Кордоховъ 1 ^{ой} артиллерійскаго Инженера	
207.	224	Рижской Корсаковъ Гвардейскаго Инженера Кавалеръ ордена Св. Владиміра 4 степе- ни съ бантомъ	Орденомъ Св. Ан- ны 3 ^{ей} степени

Сл. 4 | Указ о награђивању учесника експедиције
РГАВМФ, фонд 131, Опись 1, Ед. Хр. 902/3-4

№ Консультации		№ Консультации		Кто какими кавалерами удостоен
№ Консультации	№ Консультации	№ Консультации	№ Консультации	Кто какими кавалерами удостоен
<i>Кавалеры</i>				
810	817	Сарташовичъ 2 ^м	14 орденнаго Орденами	Орденами св. Владимира
814	822	Норейбергъ 24	орденнаго Орденами	Владимира 4 степени
817	826	Ежишовъ 2	28 орденнаго Орденами	
<i>Медики</i>				
1819	1820	Монсеръ 4 ^м	10 орденнаго Орденами	
817	820	Томашинъ 2 ^м	2 орденнаго Орденами	
820	820	Графъ Эйденъ 2	5 орденнаго Орденами	Орденами св. Анны 3 ^м
818	821	Хекиновъ 26	орден. Орденами	Сенатори
817	821	Муромовъ 3	11 орден. Орденами	
820	823	Вукоичъ 3	7 орден. Орденами	
823	823	Монсеръ 5 ^м	15 орден. Орденами	
<i>Доктора Кемпешкиа</i>				
<i>Ассесори</i>				
		Димоничъ		Орденами св. Владимира
		Зивоничъ		4 степени

Сл. 5 | Указ о награђивању учесника експедиције
РГАВМФ, фонд 131, Опись 1, Ед. Хр. 902/3-4

Състояние арестации отъ отъ судни чина	къ какому награ- дному достоинству
Астриномит.	4
Криво.	Орденами со.
Мансерановъ.	Владимири
Горюханъ.	4 степени
оригина	
Аксуръ.	
Гермономая.	пенсіоннаго по
Рикторъ.	240 руб. въ годъ
<p>Подписанныи подписалъ: Начальникъ Морского Штаба Машеръ 2^м Вера Сталемасевичемъ Фридрихъ Уфимовъ</p>	
<p>Юлиа 14 дня 1826 года</p>	

Сл. 6 | Указ о награђивању учесника експедиције
РГАВМФ, фонд 131, Опись 1, Ед. Хр. 902/3-4

Ушаков, Иван Деревнин, Сидор Бјелов, Иван Матовилов, Николај Медвједев, Фрол Полосков, Филип Бахмалов, Карп Федоров, Архип Кузнецов, Иван Ганцов.

Морнар 2 стати: Степан Иванов

Баталер: Степан Дуринин

Штурмански помоћници подофицирског чина: Фјодор Григорев, Васиљ Симаков, Николај Јекимов.

Шкиперски помоћник подофицирског чина: Пјотр Прижимов

Адмиралтејски десјатник: Михаил Ширјаев

Фелдшер 1. класе: Дмитриј Васиљев

Сијесар: Андреј Блинов

Поморски артиљеријски старији подофицир: Васиљ Јелфимов

Бомбардири: Антон Карпович, Антон Межвелис

Канонир 1. стати: Јозеф Дерз.

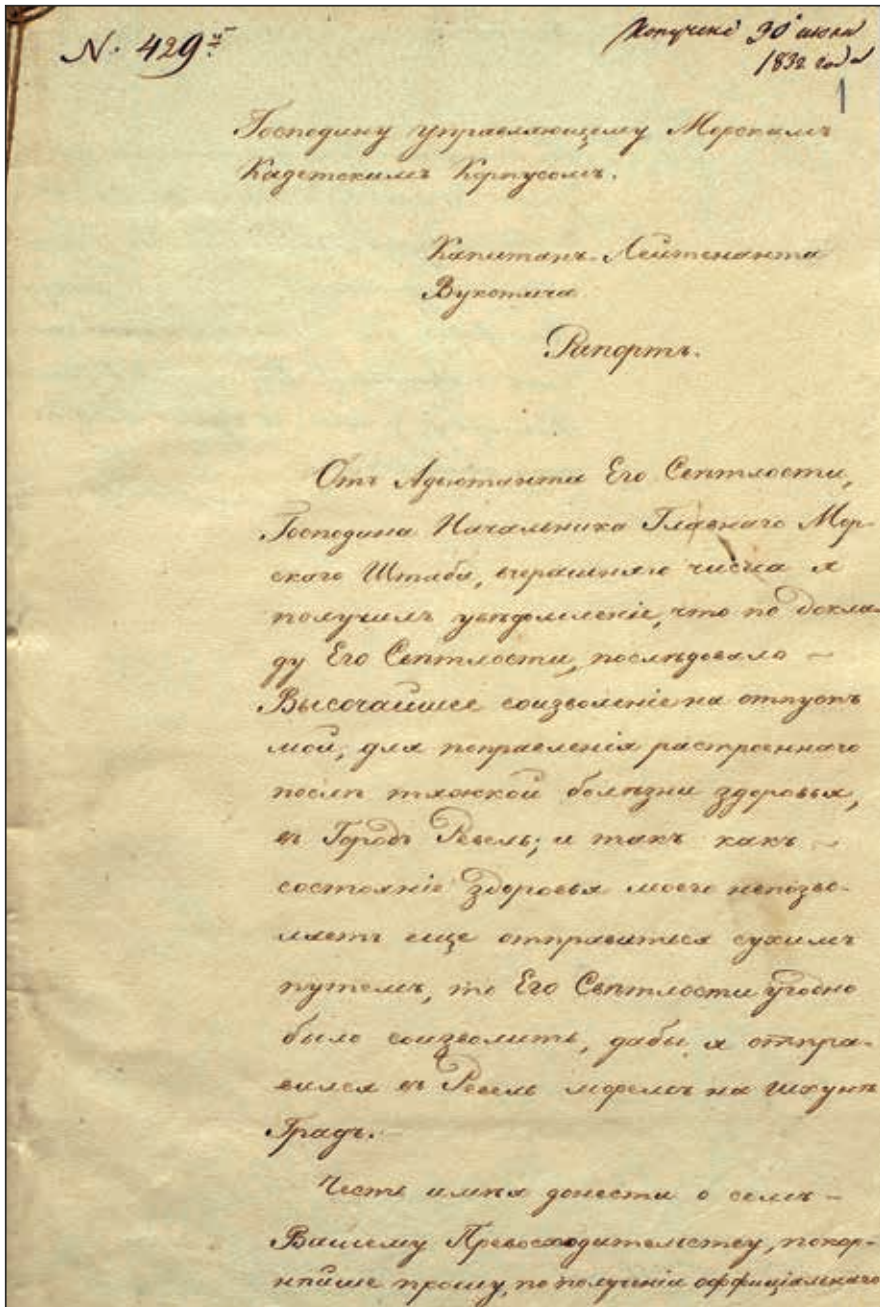
Вукотић је оболио од туберкулозе. Добио је отпуст од управитеља Поморског кадетског корпуса за опоравак нарушеног здравља у град Ревел. Толико се слабо осјећао да није могао путовати копном већ је 30. јула 1832. тражио дозволу да из Петрограда у Ревел отпутује шкуном „Град“. У Петрограду је боравио код капетана Коцебуа¹³ под чијим заповједништвом је опловио свијет. Инспекторско одјељење обавијестило је Управитеља Поморског кадетског корпуса да је за трошкове лијечења додијелено Вукотићу 1.500 рубаља. Упркос лијечењу Стеван Вукотић је умро 13. децембра 1832. године. О овоме је управитеља Поморског кадетског корпуса обавијестио управитељ луке у Ревелу.¹⁴

Стеванов отац, Михаило, био је жив и живио је у Русији. Види се из писма¹⁵ датираног 1833. године којим се обавјештава Михаило Лукич Вукотич (Михаило Лукин Вукотић) о стварима и новцу који је остао Стевану Вукотићу.

13 РГАВМФ, фонд 432, Опись 1, Ед. Хр. 2398/1.

14 РГАВМФ, фонд 432, Опись 1, Ед. Хр. 2398/8.

15 РГАВМФ, фонд 432, Опись 1, Ед. Хр. 2398/21.

Сл. 7 | Молба капетана лајтнанта Вукотића за помоћ у
лијечењу РГАВМФ, фонд 432, Опись 1, Ед. Хр. 2398/1

сво отпуску и омих извѣстїа, освоб-
 дити мене и моѣ возлюбленныя въ
 С. Петербургѣ Полицейскима, и при-
 казанїа адресовать оный на мѣсто
 Калфага, на имя увольненаго
 отъ службы Т. Капитана Франца
 Котичева, у когото я буду имѣть
 свое пребыванїе.

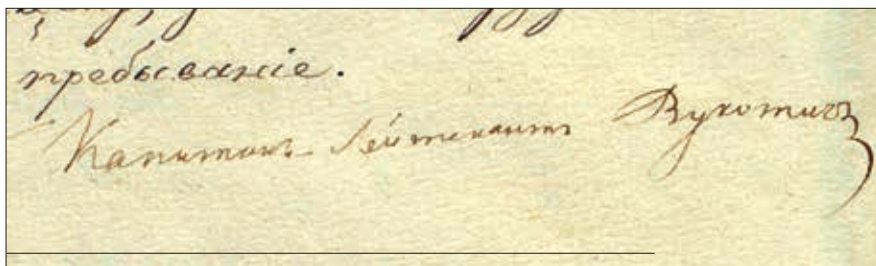
Капитанъ Лейтенантъ Вукотиѣа

№ 30-1701

1832 года

Сл. 8 | Молба капетана лајтнанта Вукотиѣа за помоћ у лијечењу РГАВМФ, фонд 432, Опись 1, Ед. Хр. 2398/1

Вукотић се показао као одличан навигатор. О томе нам говори податак да је службу наставио у Поморском кадетском корпусу гдје је обучавао питомце, као и похвале које је капетан Коцебу изнио о њему у својој књизи. Учешћем у експедицији око свијета Стеван Вукотић уписао се у историју као први Јужни Словен који је опловио свијет. Књига капетана Коцебуа која описује пут око свијета са тачним описом пута који је прешао слуп „Предпријатије“ под његовим заповједништвом, описом невремена и других проблема довољно говори о подвигу младог морепловца из Грбља. О значају експедиције довољно говоре подаци да је руски цар посјетио брод прије његовог испловљења као и научна дјела која су написали научници учесници пута око свијета. Ова документа из Руског државног архива ратне флоте употпуњују биографију првог Бокеља који је опловио свијет.

Сл. 9 | Потпис капетана лајтнанта Вукотића

Summary

CONTRIBUTIONS TO THE BIOGRAPY OF STEVAN MIHAILOV VUKOTIC THE FIRST SOUTHERN SLAV WHO SAILED AROUND THE WORLD

Nebojša RAŠO

Stevan Mihailov Vukotic (1800-1832) from Bratesic in Grbalj sailing in the rank of michman on the shalop „Predpriyatije“ in the exploration-scientific expedition sailed around the world in the period of 28th July 1823 to 10th July 1826. For his participation in this expedition he was conferred the medal of St. Ana of third degree and a money reward. Vukotiç excelled in the expedition and later in his service in the navy. Unfortunately he got ill with tuberculosis, probably as a result of the three year voyage on the world oceans. Due to the conditions of the illness he could not travel overland and on the 28th of July 1832 asked for the permission to travel by sea and leave St. Petersburg and sail to Revel to be medically treated there, where he passed away on 13th December 1832. The documents of the Russian Government Navy Archives provide more data about Stevan Vukotic. First of all certainly is the project of the vessel „Predpriyatije“ with some of the basic technical specifications. The Decree on money reward to the

members with the names of the members of the crew of the shalop „Predprijatije“ is important as well as the Decree on the decoration and promotion of the members of the expedition. The Archives also provides the data dealing with the illness, treatment in Revel and the death of the young captain.

Key words: • Stevan Vukotic • Oto Kocebu • Predprijatije • sailing around the world • Russian Navy.